

בס"ד. ש"פ ויקרא, פ' זכור, י"ג אדר שני, ה'תשל"ג

(הנחה בלתי מוגה)

זכור את אשר עשה לך עמלק גו¹, ומסיים² והי' בהניח ה' אלקיך לך מכל אויביך גו' תמחה את זכר עמלק מתחת השמים לא תשכח. וצריך להבין, דלכאורה יש סתירה מרישא לסיפא, שבתחלה נאמר זכור את אשר עשה לך עמלק, זכור סתם, ללא תנאים, וללא הגבלות של זמן. ובפרט ע"פ המבואר במפרשי החומש³ שזכור הוא לשון הוה, המורה על התמידיות, והיינו שזהו ציווי תמידי שצריך להיות בכל זמן. ואח"כ נאמר והי' בהניח גו' תמחה את זכר עמלק, שמחיית עמלק צריך להיות דוקא לאחר שנעשה מעמד ומצב דבהניח לך גו'. ובפרט ע"פ דברי הגמרא⁴ שלש מצוות נצטוו ישראל בכניסתן לארץ, להעמיד להם מלך ולהכרית זרעו של עמלק ולבנות להם בית הבחירה, היינו שמחיית עמלק צ"ל לאחר מינוי המלך דוקא. גם צריך להבין הטעם שהציווי דזכור גו' הוא רק לגבי עמלק, ולא לגבי שאר האומות, דלכאורה, הרי בכל דור ודור קמו אומות העולם על ישראל, כמסופר בנ"ך, ואפילו בדרך בצאתכם ממצרים גופא הרי נלחם בהם הכנעני (סיחון* ועוג), וכן בלעם וכו', ובלשון בעל ההגדה: בכל דור ודור עומדים עלינו לכלותינו (אלא שהקב"ה מצילנו מידם), וא"כ למה נאמר הציווי דזכור גו' לגבי עמלק דוקא. גם צריך להבין אומרו זכור את אשר עשה לך גו', היינו, שצריך להיות רק ענין הזכירה, דלכאורה, כיון שכל ענין הזכירה הוא כדי לשלול (באוואָרענען) הענין דאשר קרך בדרך⁵, הול"ל איזה ענין של הבנה והסברה בזה, ולמה אומר ענין הזכירה דוקא. וממוצא דבר מוכן שבתחלה

(* בפירוש"י (במדבר כא, א): זה עמלק. אבל הכוונה כאן הוא כדעת הש"ס (ר"ה ג, א).

1) תצא כה, יז. — לכמה ענינים
 שבהמאמר ראה מאמר שלאחריו (ד"ה איש
 יהודי — לקמן ע' 238 ואילך).
 2) שם, יט.
 3) ראה רמב"ן בפירושו עה"פ. וראה גם
 רמב"ם ה' מלכים פ"ה ה"ה. סהמ"צ ומנין
 המצוות בריש ספר היד (מ"ע קפט). ספר
 חרדים פ"ד (מ"ע התלויות בפה) סכ"א.
 לקו"ש חכ"א ע' 192.
 4) סנהדרין כ, ב.
 5) תצא שם, יח.

צריך להיות הענין דזכור גו', וענין מינוי מלך, ודוקא לאח"ז יכולה להיות מחיית עמלק, וצריך להבין מהי השייכות ביניהם.

(ב) **ויובן** בהקדים המבואר במאמרי רבותינו נשיאינו⁶ על הפסוק⁷ ראשית גוים עמלק ואחריתו עדי אובד, שהסיבה לכך שאחריתו (של עמלק) עדי אובד היא בגלל היותו ראשית גוים. דהנה, בלשון ראשית יש ב' פירושים, פירוש הא', שגם הוא נכלל בהענינים שהוא ראשית אליהם, אלא שהוא הראשון שביניהם. ופירוש הב', שהוא מחוץ להם ואינו נמנה עמיהם. וזהו גם הפירוש במ"ש ראשית גוים עמלק (כאופן הב'), שהרי גוים הם שבעים האומות, שכללותם הם ז' אומות⁸ (הכנעני החתי האמורי הפריזי הגרגשי החוי והיבוסים), שמהם מסתעפים שבעים האומות, וכיון שעמלק אינו נמנה במנין שבע האומות, הרי בהכרח שהפירוש דראשית גוים עמלק הוא כאופן הב', שעמלק הוא מחוץ להגוים ובאין ערוך אליהם.

והענין בעבודה הוא, דהנה, שבע האומות הם ז' המדות דקליפה⁶, וזהו הטעם שבכיבוש הארץ כבשו רק את ארץ שבעה עממין, משא"כ קני קניזי וקדמוני שעתידים להיות ירושה (רק) לעתיד⁹, כי, קני קניזי וקדמוני הו"ע המוחין, ואילו העבודה עכשיו היא (בעיקר) בבירור המדות¹⁰ (כמובן מהמבואר בתניא¹¹). והנה, העבודה דבירור המדות באה ע"י המוחין, וכמבואר בתניא¹², שע"י ההתבוננות בגדלות הוי' נעשית התעוררות אהוי"ר, והיינו שע"י שמתבונן בגדלות הוי' ומתעורר באהבה, ה"ה מהפך האהבה זרה שלו לאהבת הוי', ועד"ז במדת היראה ובמדת ההתפארות, ועד"ז בשאר המדות שהן ענפי היראה והאהבה ותולדותיה¹². וזהו מ"ש¹³ אם הבנים שמחה¹⁴, שע"י ההתבוננות דבינה שנקראת אם,

אדמו"ר האמצעי דברים ח"א ע' ד ואילך. אוה"ת בראשית ח"ז תתשסח, א ואילך.

11 ראה גם סה"מ אע"ת ע' קסה. ד"ה בראשית תש"כ (תו"מ חכ"ז ע' 115). ד"ה זכור תשד"מ.

12 פרק ג.

13 תהלים קיג, ט.

14 ראה מאמרי אדמו"ר האמצעי פורים ע' תקמג ואילך. ע' תקנד ואילך. ד"ה זכור וד"ה והי' כאשר ירים משה פר"ת (סה"מ פר"ת ע' רעח ואילך. ע' רצ ואילך).

6 ראה סידור עם דא"ח רפא [תיא], א ואילך. מאמרי אדמו"ר האמצעי פורים ס"ע תקנד ואילך. ד"ה זכור תרס"ה. פר"ת (סה"מ תרס"ה ע' ריא [שיח]. פר"ת ע' רעח). רד"ה ראשית גוים עמלק פר"ת לכ"ק אדמו"ר מוהרי"צ נ"ע (סה"מ תר"פ-תרפ"א בתחלתו).

7 בלק כד, כ.

8 ראה גם תו"ח יתרו שצה, ב [ער, ג].

9 ב"ר פמ"ד, כג. פרש"י לך טו, יט.

10 ראה מאמרי אדמו"ר הזקן תקס"ה ח"ב ע' תתב ואילך. ע' אימט ואילך. מאמרי

אזי נעשים המדות (בנים) באופן כזה אשר אם הבנים שמחה¹⁵. אלא שענין ההתבוננות דבינה שצ"ל עכשיו אינו ענין ההתבוננות כמו שהיא לעצמה (שהרי בירור המוחין יהי רק לעתיד, כנ"ל), אלא רק בנוגע לפעולתה על המדות, והיינו, שע"י ההתבוננות נעשה בירור המדות, בתחילה בדרך אתכפיא, ואח"כ בדרך אתהפכא.

אמנם קליפת עמלק אי אפשר לברר ע"י ענין ההתבוננות¹⁶, כי ענינו של עמלק הוא חוצפה שאינה ע"פ טו"ד, והיינו, שהתוקף דעמלק אינו מצד איזה הסברה, שהרי החוצפה של עמלק היא מלכותא בלא תאגא (שררה גדולה, ואינו חסר אלא כתר מלכות)¹⁷, והיינו שגם בשכלו אין לו שום הסברה ושום טעם להנהגתו, ואדרבה, הוא בעצמו מבין שצריך להיות ההיפך ממה שהוא עושה, וכל התוקף שלו הוא רק תוקף של חוצפה בלבד. ויתירה מזה, שעמלק יודע את רבונו ומכוון למרוד בו¹⁸, והיינו, שיש לו ידיעה באלקות, ויודע גם שהוא רבונו ומ"מ הוא מורד בו, ויתרה מזה, שמכוון למרוד בו. ומזה מובן, שבנוגע לקליפת עמלק לא מועיל ענין ההתבוננות בגדלות הוי' (כמו בנוגע לז' אומות), שהרי גם עכשיו הוא יודע את רבונו, ומ"מ מתכוין למרוד בו.

וזהו ראשית גוים עמלק, שפירושו שעמלק הוא ראשית שמחוץ להגוים (כנ"ל), כי כל הגוים אפשר לבררם ע"י ההתבוננות, משא"כ עמלק, שענינו חוצפה בלי תאגא, אי אפשר לבררו ע"י ההתבוננות. אמנם, כיון שעמלק הוא ראשית (של ה)גוים, הרי מובן, שע"י התוקף דקליפת עמלק, תוקף החוצפה שלא ע"פ טו"ד, ניתוסף תוקף גם בהקליפה ד' עממין. והענין הוא¹⁹, דהנה בעמלק כתיב²⁰ אשר קרן, ואיתא במדרש תנחומא²⁰ משל לאמבטי רותחת שלא היתה ברי' יכולה לירד בתוכה, בא בן בליעל אחד וקפץ לתוכה, אע"פ שנכוה, הקירה בפני אחרים. והיינו, שקליפת עמלק פועל גם בשאר המדות רעות, שיהי' בהם לא רק התוקף שמצד עצמם, אלא גם התוקף שמצד בחי' עמלק. וע"ד שמצינו לגבי

18 לשון חז"ל — תו"כ ופרש"י בחוקותי כו, יד. ובכ"מ בדא"ח הובא לשון זה על עמלק (ראה לקו"ש חכ"א ע' 193 הערה 38. וש"נ).

19 ראה סה"מ פר"ת שם.

20 תצא ט.

15 ראה זהר ח"א ריט, א. ח"ב פד, א. פה, ב. פירס שער ערכי הכינויים ערך אם הבנים. לקו"ת שמע"צ פח, ד. ובכ"מ.

16 ראה מאמרי אדמו"ר האמצעי שם ע' תקנו ואילך. ד"ה והי' כאשר ירים פר"ת (סה"מ פר"ת ע' רצב ואילך).

17 סנהדרין קה, א (ובפרש"י).

טורי חשוכא דקדושה²¹, שגם לאחרי שמתבררים ע"י התבוננות בהבנה והשגה, הנה גם אז יש בהם התוקף שמצד שרשם שלמעלה משכל, ועד"ז גם בטורי חשוכא דקליפה, שאע"פ שמצ"ע יכולים להתברר ע"י ההתבוננות, מ"מ, מצד זה שעמלק הוא ראשית גוים, נעשה בהם תוקף הקליפה כמו חוצפה בלא תאגא דעמלק. וזהו ראשית גוים עמלק ואחריתו עדי אובד, דכיון שעמלק הוא ראשית גוים (כנ"ל), לכן צ"ל אחריתו עדי אובד (שזה נוגע גם לבירור שאר האומות).

ג) והנה בכדי לפעול ביטול קליפת עמלק, צ"ל גם בקדושה העבודה בבחי' שלמעלה מטעם ודעת. וזהו מ"ש זכור את אשר עשה לך גו'²², שענין הזכירה הוא בחי' מוחין דאבא, שלמעלה מהשכל, למעלה מהבנה והשגה. דהנה, ענין ההבנה והשגה ה"ה משתנה בשינויי הזמן, וכמ"ש²³ רוב שנים יודיעו חכמה, והיינו, שזהו ענין שתלוי בשינויי הזמן, משא"כ ענין הזכרון הוא באופן ששינויי הזמן אינם פועלים בו, שלכן זוכר תמיד בלי שינויים. וכיון שענין הזכרון הוא למעלה מהבנה והשגה, לכן עי"ז דוקא פועלים ביטול קליפת עמלק.

ד) ועפ"ז יובן גם השייכות דמינוי מלך למחיית עמלק²⁴, כי, גם ענינו של המלך הוא ביטול שלמעלה מטו"ד. דהנה, איתא בגמרא²⁵ שהדיוט כורע בברוך וזוקף בשם, משא"כ המלך, כיון שכרע שוב אינו זוקף. ואף שההסברה בזה בפשטות²⁶ היא שמצד התוקף וההתנשאות שבו ה"ה צריך זהירות גדולה יותר, מ"מ, בפנימיות הענינים הרי זה להיפך, שהסיבה לכך שהמלך אינו זוקף היא לפי שהביטול (כריעה) זהו ענינו. ויובן ע"פ ביאור רבינו הזקן באגרת הקודש²⁷ שכתב בכואו מפעטערבורג, שכל הקרוב אל הוי' ביתר שאת הוא יותר כלא. ומזה מובן, שדוקא המלך, מצד המעלה שבו, יש בו יותר בחי' הביטול, ולכן כיון שכרע שוב אינו זוקף. וזהו ביאור השייכות דמינוי מלך למחיית עמלק, כי ענין מינוי מלך הוא הביטול שלמעלה מטו"ד. דהנה, ענין מינוי מלך הוא המשכת בחי' ז"א למלכות²⁸, שהרי מלכות היא בחי' נוקבא, ומלך הוא לשון זכר, לפי שהכוונה בזה להמשיך במלכות (נוקבא) מבחי'

24) ראה ד"ה זכור באוה"ת שם ע' א'תשפג ואילך. סה"מ תרנ"ו ע' שלה ואילך.

25) ברכות לד, ב.

26) ראה פרש"י שם.

27) סימן ב.

28) אוה"ת שם ע' א'תשפד.

21) ראה מאמרי אדמו"ר הזקן תקס"ז ע' רג. אוה"ת פינחס ע' א'סג. ובכ"מ.

22) ראה אוה"ת דרושים לפ' זכור ע' א'תשצו ואילך.

23) איוב לב, ז.

ז"א (דכר)²⁸. ובכללות הנה ז"א ומלכות הם בחינות סובב וממלא, והכוונה במינוי מלך הוא המשכת בחי' הסובב. ולמעלה יותר הו"ע המשכת בחי' התנשאות עצמי, והיינו, שיומשך במלכות משרשה בבחי' התנשאות עצמי. וע"י המשכת בחי' דכר בכל מדריגות הנ"ל (שמצד זה נעשה הביטול שלמעלה מטו"ד), פועלים ביטול קליפת עמלק. וזהו גם מ"ש זכור את אשר עשה לך עמלק גו', שזכור הוא מלשון זכר²⁸, וע"ד המבואר²⁹ בענין וזכרתם את כל מצוות ה'³⁰, שזכרתם הוא מלשון זכר. וע"י המשכת בחי' זכר מבטלים את קליפת עמלק.

ה) **וזהו**³¹ זכור את אשר עשה לך עמלק גו', ומסיים והי' בהניח ה"א לך מכל אויביך גו' (אז דוקא) תמחה את זכר עמלק, כי הענין דזכור ברוחניות, שהו"ע המשכת בחי' דכורא כנ"ל, הו"ע אחד עם מינוי מלך, כנ"ל. וכאשר ישנו הענין דמינוי מלך, אזי נעשה בהניח ה"א לך מכל אויביך, שהם שבעים האומות, ואז יהי' גם מחיית זכר עמלק. וע"י הענין דמינוי מלך ומחיית עמלק בעבודה הפרטית של כל אחד מישראל, באים גם לבנין בית הבחירה הפרטי שבכל אחד. ועי"ז ממשיכים ג' ענינים אלו גם בנוגע לכלל ישראל, שיעמוד מלך מבית דוד (מינוי מלך), ואח"כ ילחום מלחמת ה' וינצח, שבזה נכלל גם מחיית עמלק, ואח"כ יבנה ביהמ"ק במקומו³². והיינו, שע"י הגאולה הפרטית של כל אחד, תומשך בקרוב ממש גם הגאולה הכללית, ובאופן דשמחת עולם על ראשם³³.

31) מכאן עד סוף המאמר לא זכרו היטב
 בשעת החזרה (המור"2).
 32) ראה רמב"ם הל' מלכים פי"א ה"ד.
 33) ישע"י לה, י. שם נא, יא.

29) לקו"ת שלח מו, א ואילך. אוה"ת
 שלח ע' תרמב. ועוד.
 30) שלח טו, לט.